

Врайт Галина

ПИТАННЯ ОBOB'ЯЗКОВОЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ВАКЦИНАЦІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЕТИКИ СПІВЧУТТЯ ШОПЕНГАУЕРА

Вакцинація справедливо є символом найбільшого і глобального успіху, досягнутого у світовій практиці громадської охорони здоров'я. Для ілюстрації вищесказаного, досить згадати зниження рівня епідемічної небезпеки керованих інфекцій, ліквідацію віспи в світі, значний прогрес в елімінації поліомієліту та кору, реальність запобігання важких наслідків, пов'язаних з інфекційною патологією, в тому числі включаючи профілактику онкологічних захворювань на прикладі вакцинації проти папіломавірусної інфекції. За цим лаконічним перерахуванням фактів і подій стоять сотні мільйонів врятованих життів дітей і дорослих, і очевидний величезний гуманітарний і економічний внесок в розвиток світової цивілізації.

І тим не менше не тільки історія входження вакцинації в арсенал засобів боротьби з інфекціями, але і сучасні реалії, які відбуваються на піку досягнень профілактичного використання вакцин, не вільні від етичних конфліктів і постійно вимагають пошуку шляхів їх морально-правового дозволу.

Основні етичні виклики, пов'язані з вакцинацією, обумовлені необхідністю подолання конфлікту між інтересами індивідуума і суспільства; поваги автономії особистості; дотримання права добровільного вибору; справедливості при розподілі благ і ризику / збитку; обліку культурного і релігійного різноманіття;

забезпечення спеціальних умов для вразливих груп; недискримінації; доступності; соціальної відповідальності та солідарності.

Ситуації, що вимагають застосування зазначених вище універсальних етичних принципів, виникають протягом усього процесу вакцинації: від моменту розробки вакцин до їх застосування.

Нерозривність зв'язку наукового і технологічного прориву на кожному новому етапі створення і використання вакцин і необхідності дозволу етичного конфлікту добре відома і знайшла відображення в практиці роботи всіх задіяних структур: медичних, юридичних, соціальних, адміністративних, інформаційних та громадських.

Етична концепція вакцинації знаходиться в полі зору провідних міжнародних організацій, таких як CDC, ЮНЕСКО та інших, широко представлена в спеціальній літературі і медіа, а також є одним з істотних предметів дискусії між цивільним і науковим співтовариством, владою і релігійними конфесіями.

Щодо сучасної ситуації, викликаній COVID-19, можна говорити про зміни масових уявлень про норми поведінки як в публічному просторі, так і в колі близьких людей. Хвороба перестала бути особистою справою. Носити маску і рукавички – це вже не тільки санітарний, а й суспільне припис. Карантинні заходи розділили обивателів на два ворогуючі табори: одні нігілістично відносяться до вірусної загрози, інші сприймають цю ситуацію з усією відповідальністю, активно пропагуючи вакцинацію. Пандемія формує нові суспільні та етичні звичаї.

З точки зору етики співчуття Шопенгауера, вся людська діяльність підпорядкована трьом основним мотивам: злобі, егоїзму і співчуття, які зумовлюють образ мислення і поведінку індивіда. Третій мотив виступає в якості єдиної основоположної інтенції до утвердження моральної необхідності, яка формується з актів покірною прийняття всіх примх долі, аскетичної позиції до життя і пріоритету альтруїзму над егоїзмом. Співчуття, що викликає у людини стан незатихаючого внутрішнього дискомфорту, за Шопенгауером, висловлює найвищий прояв моральності людини, що ототожнюється з почуттям любові.

Саме співчуття, або *mitleid* (симпатія), є, доводив Шопенгауер, дійсним підставою моралі, а не традиційні раціональні правила Богом даних заповідей. Моральна поведінка полягає в інтуїтивному розумінні, що всі ми – прояви волі до життя. Він вважав всі великі релігії спробами виразити цю метафізичну реальність, але всі вони втратили її з поля зору через своїх вічних доктринальних суперечок. Нас всіх об'єднує усвідомлення того, що саме життя складається з нескінченного страждання, переслідування цілей, які ніколи не будуть досягнуті, яке спливає, врешті-решт, безглуздою смертю. Краще було б не жити взагалі, проголошував Шопенгауер. Але оскільки ми живемо (завдяки настановам, бажанням, сліпий волі зберегти рід), то у нас є моральне зобов'язання бути терпимими і терплячими, проявляти милосердя по відношенню до інших побратимів по стражданню. Так народжується його формула «не зашкодь, допомагай усім, наскільки можеш». Добродієність і благі помисли є наслідком «безпосереднього та інтуїтивного пізнання», для

вираження якого філософ використовує формулу Вед: «Це – ти!» або «Ти є те!», що означає тотожність твоєї природи з природою іншої істоти. Тому, з точки зору Шопенгауера і Вед, можна ткнути в будь-яке явище світу пальцем і сказати собі «це ти!». Тому у справедливості і людинолюбства одне джерело – співчуття, тобто здатність приймати чужі страждання як свої і прагнути до їх викорінення, недопущення, так, ніби мова йде про твоє власне життя.

Таким чином зіставивши ідеї Шопенгауера про співчуття можна зробити однозначний висновок про те, що Шопенгауер був би явним прихильником обов'язкової глобальної вакцинації громадян, так як ми всі взаємопов'язані, взаємовпливаємо один на одного і потребуємо взаємодтримки. Відмова від вакцинації є потенційною загрозою не тільки для людини особисто, а й для суспільства в цілому, для всього людського роду. Тому наші індивідуальні вчинки і рішення в цьому питанні по суті є загальнозначимими.